

Az Eszterházy Károly Főiskola pályakövetési vizsgálatának összefoglalója

Az EKF-en 2006–2007-ben folytatott pályakövetés vizsgálat első szakaszában, 2006 júniusában, a tanári képezőtővizsgákon, illetve a nem tanárképes szakok záróvizsgálatain kérdőív kitöltésére kértük a végzős hallgatókat. A pályakövetési kérdőív lekérdezésére 2006. november és 2007. február között került sor.¹

Az első szakaszban a teljes minta (501 fő) 90,6 százalékaról vannak adataink, a második szakaszban 175-en küldték vissza a kérdőívet, ez a teljes mintára vetítve 34,9 százalék. Ugyanakkor novemberben, a sikeresek, a már állásban lévők válaszoltak a kérdőívekre, következésképpen az állásba lépés a valóságoshoz képest nagyobb súllyal szerepel az adatok között

Elsődleges hatások

Az elhelyezkedés foka

A végzést követő fél évvel a válaszadók 60,2 százaléka vált aktív keresővé. A teljes végzett populációra vetítve ez 20 százalékot jelent. Azaz, a végzettek közül 60,2 százaléknál biztosan nem többen, és 20 százaléknál biztosan nem kevesebben helyezkedtek el. (Más vizsgálatok alapján az alsóbb értékhez közelebbi adat tűnik valóságosnak.) A végzettek közül azonban nem mindenki akart munkába állni.

A hallgatók végzés kori tervei és teljesülésük

A záróvizsgák idején a hallgatók meghatározó hányada (86 százalék) azt nyilatkozta, hogy munkába kíván állni. Továbbra is inaktív állapotban maradna 12,1 százalék, melynek jellegzetes formája a tanulás (7,3 százalék). A munkába állni szándékozók reményei – a sikeres, a munkahelyet találó válaszolókat felülreprezentáló – visszaküldött kérdőívek mintájára vetítve, 58,2 százalékban teljesültek. Mindezt 100-as skálára vetítve (86 % = 100) azt jelenti, hogy 100 munkavállalás célját említő hallgató közül 67,7 százalék valóban munkába is állt.

A munka melletti tanulási szándékát is megjelölte a nyáron – a végzéskor – nyilatkozók nagyobbik hányada (57,3 százalék), különösen nagy számban találunk ilyen hallgatókat a természettudományos szakokon (67 százalék). A télen beérkezett kérdőíveken e csoport aránya megközelítőleg azonos a nyári mintáéval (59,5 százalék). A válaszok szerint az ezen szándékú volt hallgatók szűk háromnegyedének (73,5 százalék) van már munkája, és a felük (50,1 százalék) tanul is. Azaz: a tanulási tervekről beszámoló hallgatók nagyobbbrészt elhelyezkedtek, mint tovább tanultak.

¹ A kérdezés lebonyolítását Simándi Szilvia, a Neveléstudományi Tanszék gyakornoka végezte.

Kizárólag kereső tevékenységet vizsgaidőszakban a hallgatók 28,7 százaléka kívánt folytatni. (Az átlagosnál nagyobb mértékben az informatika-szakosok – 51,9 százalékuk – és a szociális szakmacsoportba tartozók – 51,6 százalékuk – nem gondolják, hogy munkájuk mellett tanulni is fognak.) A későbbi válaszok szerint a hallgatók 22,1 százalékának valóban az lett a helyzete, amit korábban gondolt. Ez a csoport mérte fel legpontosabban esélyeit. Figyelemre méltó, hogy az e csoportba tartozó téli válaszadók bő ötöde (22,4 százalék) ugyanakkor tanul is valamit.

Elhelyezkedés és szakmacsoportok

A második kérdőívre válaszolók körében csak a kis létszámú informatikusi csoportról állíthatjuk, hogy kiugróan sikeresnek bizonyult az elhelyezkedés területén. Ha a záróvizsgán megkérdezettre vetítjük a télen kapott adatokat, akkor a legnagyobb eséllyel a *gazdasági, az informatikai és a természettudományi* szakmacsoportban szerzett diplomával lehetett elhelyezkedni.

A végzőskori tervekkel összevetve, elmondható, hogy a kizárólag kereső foglalkozásban gondolkodók közül az informatikusok mérték fel legjobban a helyzetüket: a diploma megszerzése után fél évvel nagyobb részt állásban is vannak, a szociális szakmacsoportba tartozók viszont nem: az átlagosnál is kisebb mértékben tudtak elhelyezkedni.

Továbbtanulás és szakmacsoportok

A hallgatók kevesebb, mint egy tizede (7,3 százalék) tervezte, hogy főfoglalkozásszerűen továbbra is tanulni fog. (Arányuk a gazdasági szakmacsoportban volt a legmagasabb: 19,7 százalékuk, azaz csaknem egy ötödük csak további tanulmányokban gondolkodott.) Az ő terveik váltak leginkább valóra. Vélhetőleg az inaktív gazdasági helyzet, azaz a hallgató gazdasági függőségének stabilitása teszi biztossá a további tanulás megvalósítását.

Hallgatói vélemények a főiskola képzéséről

A teljes mintára vetített 34,9 százaléknyi visszaküldött kérdőívből nyert adatok szerint a főiskolai diploma minősítése nem mutat szignifikáns összefüggést az elhelyezkedéssel vagy a munkahely hiányával. Másképpen: a főiskola értékelési gyakorlata nem ad megbízható előrejelzést a munkaerőpiaci sikerességről.

A második kérdőívben sikeresen állást talált hallgatók csaknem fele (46,4 százalék) a diplomaszerezés után fél évvel úgy érzi, inkább jó döntés volt a főiskolát választania, és csupán 11,4 százaléka vallja azt, hogy nem. A döntésükkel elégedettek között enyhén felülreprezentáltak azok, akik a diplomaszerezéskor is a továbbtanulásban gondolkodtak. Ugyanakkor elég magas azok aránya (31,9 százalék), akik bizonytalanok ebben a kérdésben.

Másodlagos hatások

A végzett hallgatók szociális gazdasági háttere és az elhelyezkedés

A 17,8 százalékot kitevő, családjukat az átlagnál „szegényebbnek” tekintő diákok körében az átlagnál magasabb azok aránya, akik sem a továbbtanulásban nem gondolkodnak, sem abban nem reménykednek, hogy el tudnak helyezkedni. Körükben felülreprezentáltak a művészeti szakmacsoportban végzett hallgatók.

Ami az elhelyezkedést tényét illeti, szignifikáns összefüggés mutatkozik a szülők anyagi helyzetéről alkotott hallgatói képzet és az álláshoz jutás között: akik szegénynek tartják magukat kevésbé, akik gazdagabbnak nagyobb mértékben tudnak elhelyezkedni.

A különböző szakmacsoportok anyagi háttere között azonban nem mutatható ki szignifikáns különbség. Ugyanakkor az elmondható, hogy a művészeti szakosok körében határozottan, az informatikusokéban pedig enyhén felülreprezentáltak a szegényebb hallgatók. Míg azonban az utóbbiak jó eséllyel el tudnak helyezkedni, a művészeti szakosokra ez nem igaz.

Családi háttér és az elhelyezkedés sikere

A szakok választása nem független a szülők végzettségétől. Ezek alapján elmondható, hogy a bölcsész és a művészeti szakmacsoportokban felülreprezentáltak a főiskolai és egyetemi végzettségű, azaz értelmiségi apák és anyák gyermekei, a természettudományi és a szociális szakmacsoportokban pedig a szakmunkás, vagy annál alacsonyabb végzettségű apák és anyák gyermekei. A testkulturális szakmacsoport hallgatói körében az érettségizett anyák gyermekeit találjuk az átlagnál magasabb arányban.

Ugyanakkor a végzéskor megfogalmazott pályatervek, sem az állásba kerülés területén, sem a tanulás folytatását illetően nem mutatható ki szignifikáns összefüggés a szülői háttérrel.

Úgy tűnik, a felsőoktatási tanulmányok szakjainak kiválasztásában meghatározó a családi háttér, onnantól pedig maga a szakmacsoport munkaerőpiaci esélyei a meghatározóak az elhelyezkedésben.

Összegzés

Az Eszterházy Károly Főiskolán végzett pályakövetési vizsgálat első eredményei alapján világossá vált, hogy:

- A főiskola a folyamatosan változó felsőoktatási és munkaerőpiaci térben helyezkedik el, s ezért csak az adott pillanatra érvényes megállapítások tehetők.
- A főiskolán belül a szakok és szakmacsoportok eltérő elvárásokat és esélyeket kínálnak az adott térben.
- A főiskola klientúrája többnyire az alsó középosztályból származik, a munkavállalás tekintetében elsősorban a szerényebben iskolázott és magukat nem-szegénynek tartott szülők gyermekei a sikeresek.
- A főiskola hallgatóinak jelentős hányada a munkába állás késleltetéseként is használja a tanulást, s másik jelentős résznek tanulási magatartásában a főiskola első lépcsőként jelenik meg.

A vizsgálat alapján megfogalmazható, hogy az adott munkaerőpiaci helyzetben és az Eszterházy Károly Főiskola beiskolázási bázisán a hallgatók többsége számára egyfajta „első lépcsőfokot” jelent a főiskola (a hallgatók harmada kíván a megszerzett és befejezettnek tekintett tudással munkába állni). Mindemellert a hallgatók – becsléseink szerint – egyharmada, négyötöde nem tud elhelyezkedni az adott munkaerőpiaci helyzetben, ám a további tanulást a korábbi tanulmányok elősegíthetik. Különösen nagy a munka mellett tanulni szándékozó hallgatói csoport, amelynek egy része – munkahelye nem lévén – inkább tanul. Azaz: a munkaerőpiac és a főiskola közé további képzések ékelődnek be. Mindemellert az sem kizárt, hogy a munkaerőpiacra történő kilépést eleve halasztó

magatartással találkoztunk. A felmérésünk szerint egyértelmű, hogy – az informatika kivételével – a képzés tartalma és a munkaerőpiac szoros megfelelésének elvi és gyakorlati feltételezése megalapozatlan.

Nagy Mária & Sáska Géza

Az alapképzés hasznosíthatósága a hallgatók szemszögéből

A felsőoktatás egyik fontos kérdése napjainkban, hogy az új képzési rendszerben végzetek milyen sikerrel tudják diplomájukat hasznosítani. A kérdés nemcsak fontos, de időszzerű is, hiszen hazánkban először 2009-ben végeztek BA/BSc képzésben részesült fiatalok, így most kaphatunk elsőként információt a képzés jellemzőiről és a diploma hasznosíthatóságáról.

Kutatásunkban a 2009-ben végzett hallgatókat vizsgáltuk a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán. A mintavétel 2009 szeptemberében és októberében történt, kérdőíves lekérdezéssel, hólabda módszerrel (N = 127). Vizsgálatunkat a TERD kutatócsoport OTKA által támogatott kutatásának keretében végeztük.¹

Az adatbázist két szempontból elemeztük. Az egyik, hogy a képzés milyen hatást gyakorolt a fiatalok képességeinek fejlődésére, s általában az életükre, valamint, hogyan értékelik a fiatalok az intézményben eltöltött időszakot. A másik szempont, hogy hogyan tudják hasznosítani a megszerzett végzettségüket a BA/BSc tanulmányok befejeztével, elemezve, hogy milyen tényezők befolyásolják pozitívan, illetve negatívan a munkába állást és a továbbtanulást.

Mivel a Bologna-folyamat egyik fő célkitűzése a kompetenciák fejlesztése, ezért feltételeztük, hogy a fiatalok képességei – különösen az általános képességek – a képzés során jelentősen fejlődtek.

A Bologna-folyamat másik fő célkitűzése a gyakorlatorientált oktatás. Így feltételeztük, hogy a hallgatók a szemináriumi/gyakorlati órák egészét, vagy legalább egy részét laborban, külső gyakorló helyen; tanári vezetéssel, csoportban, vagy épp egyénileg gyakorlati munkavégzéssel töltik.²

Hipotézisünk volt az is, hogy a fiatalok a végzettségükkel kevésbé tudnak érvényesülni a munkaerőpiacon, azaz csekély lesz azoknak a fiataloknak a száma, akik el tudnak helyezkedni. Sikerük kulcsát abban látjuk, hogy megfelelő kapcsolatokkal, korábbi munkatapasztalattal, vagy más, korábban megszerzett végzettséggel rendelkeznek, illetve családjuk kedvező anyagi helyzetben van. A fiatalok többsége nem végzettségének megfelelő munkakörben dolgozik, aminek oka, hogy a BA/BSc képzéssel kapcsolatban a munkaadók tájékozatlanok, más végzettséggel is rendelkezőket, vagy pedig jó általános képességekkel bírókat alkalmaznak.

Azt feltételeztük, hogy a fiatalok a végzettségüket a továbbtanulásban hasznosítják, elsősorban az MA/MSc képzésbe való bejutásban. A sikeres bekerülés okát egyrészt a tanulók kedvező társadalmi gazdasági státusában, a képzés kimagasló teljesítésében látjuk, illetve

¹ *The Impact of Tertiary Education on Regional Development: A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban* (<http://cherd.unideb.hu/terd>) OTKA azonosító: 69160

² Barakonyi Károly (2004) *Rendszerváltás a felsőoktatásban (Bologna-folyamat, modernizáció)*. Budapest, Akadémiai.